

**PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW**

DELEGATURA w ŁODZI

Aleja Piłsudskiego 8
90-051 Łódź, P - 73
Tel. (0-42) 636-36-89, Fax (0-42) 636-07-12
E-mail: lodz@uokik.gov.pl

RŁO/61-31/04/AS

Łódź, dnia 14 grudnia 2004 r.

DECYZJA Nr RŁO 21/2004

Na podstawie art. 23c ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2003 r., nr 86, poz. 804 z późn. zm.) oraz stosownie do art. 28 ust. 6 tej ustawy i § 6 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. nr 18 poz. 172 ze zm.), po przeprowadzeniu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów wszczętego z urzędu przeciwko Andrzejowi Mroczkowi zamieszkałemu w Kielcach przy ul. Tatrzańskiej 70 oraz Tadeuszowi Dziekanowi zamieszkałemu w Kielcach przy ul. Wiśniowej 21/7, którzy prowadzą działalność gospodarczą pod firmą Kolegium Szkół Prywatnych w Kielcach

- działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

uznaje się za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, wskazaną w art. 23a ust. 1 i 2 w. w. ustawy, bezprawne, godzące w interesy konsumentów działanie przedsiębiorców polegające na:

stosowaniu w Umowie dotyczącej uczestnictwa w kursie językowym postanowienia o treści: „W przypadku ewentualnej rezygnacji uczestnika w czasie trwania kursu wpłacona kwota nie podlega zwrotowi”, wpisanego 14 sierpnia 2003 r. do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego (sygn. akt XVII Amc 34/01)

i nakazuje się zaniechanie jej stosowania poprzez:

1. wykreślenie wskazanego wyżej zapisu z wzorca umowy,
2. aneksowanie w terminie 30 od daty otrzymania niniejszej decyzji wszystkich umów o uczestnictwo w kursie językowym obowiązujących w dniu wydania decyzji. W aneksie należy umieścić informację, iż zapis o treści „W przypadku ewentualnej rezygnacji uczestnika w czasie trwania kursu wpłacona kwota nie podlega zwrotowi” został wykreślony z umowy.

Uzasadnienie

I. Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów Delegatura w Łodzi (zwany dalej Urzędem), działając w imieniu Prezesa Urzędu, w ramach przeprowadzonego w terminie od 9 września 2004 r. do 25 października 2004 r. badania wzorców umownych na rynku nauczania języków obcych w województwie łódzkim i świętokrzyskim, zbadał wzorce umowne

stosowane przez Andrzeja Mrocza oraz Tadeusza Dziekana w prowadzonym przez Niech Kolegium Szkół Prywatnych w Kielcach (zwane dalej Kolegium).

Analiza powyższych dokumentów wykazała, iż wzorzec umowy zawiera szereg postanowień mogących naruszać przepisy kodeksu cywilnego, w tym jedno postanowienie stanowiące niedozwoloną klauzulę umowną wpisaną do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego (zwany dalej Rejestrem).

Z uwagi na powyższe, w dniu 22 października 2004 r. Delegatura Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Łodzi w imieniu Prezesa Urzędu mocą postanowienia nr 1 wszczęła postępowanie w sprawie stosowania przez Andrzeja Mrocza oraz Tadeusza Dziekana prowadzących Kolegium Szkół Prywatnych w Kielcach praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów polegających na:

bezwprawnym, godzącym w interesy konsumentów działaniu polegającym na stosowaniu w Umowie dotyczącej uczestnictwa w kursie językowym postanowienia o treści: „W przypadku ewentualnej rezygnacji uczestnika w czasie trwania kursu wpłacona kwota nie podlega zwrotowi”, wpisanego 14 sierpnia 2003 r. do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego (sygn. akt XVII Amc 34/01), co może stanowić naruszenie art. 23a ust. 1 i 2 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2003 r., nr 86, poz. 804 ze zm.) - zwana dalej ustawą o ochronie (...).

Odpowiadając na postawione zarzuty Tadeusz Dziekan i Andrzej Mroczek w piśmie z dnia 2 listopada 2004 r. oświadczyli, iż kwestionowany zapis został zamieszczony w umowie w celu wywiązania się z obowiązków pracodawców wobec lektorów. Ponadto niezawarcie takiego zapisu w umowie mogłoby doprowadzić do rozwiązywania umów przez konsumentów nawet na kilka dni przed zakończeniem kursu, żądania zwrotu wpłaconych kwot, a co za tym idzie, do zamknięcia szkoły. Ponadto przedsiębiorcy oświadczyli, iż konsumenci mogą dokonywać opłat w ratach, co chroni ich przed koniecznością dokonania opłaty za cały kurs w wypadku rezygnacji (dowód: karta 18).

II. Prezes Urzędu ustalił następujący stan faktyczny:

1. Tadeusz Dziekan zamieszkały w Kielcach przy ul. Wiśniowej 21/7 jest przedsiębiorcą wpisanym do ewidencji działalności gospodarczej prowadzonej przez Prezydenta Miasta Kielce pod numerem 18488/01/U. Andrzej Mroczek zamieszkały w Kielcach przy ul. Tatrzańskiej 70 jest przedsiębiorcą wpisanym do ewidencji działalności gospodarczej prowadzonej przez Prezydenta Miasta Kielce pod numerem 18487/01/U. Przedsiębiorcy wspólnie prowadzą Kolegium Szkół Prywatnych w Kielcach przy ul. Karczówkowskiej 27, w ramach którego świadczą usługi nauczania języków obcych (dowód: zaświadczenie o wpisie do ewidencji działalności gospodarczej o nr 18488/01/U oraz 18487/01/U; karty 7-8).

2. W celu nawiązania stosunku zobowiązaniowego z konsumentami Andrzej Mroczek oraz Tadeusz Dziekan stosują druk o nazwie Umowa nr... z symbolami: KN A, Junior, P, Ś-Z, C I, AD (dowód: druki umów; karty 10-14).

3. Wszystkie formularze zawierają kwestionowane postanowienie (dowód: Umowa nr... KN A § 6, Umowa nr... Junior § 7, Umowa nr... P, Ś-Z § 7, Umowa nr... C I § 7, Umowa nr... AD § 7; karty 10-14)

III. Prezes Urzędu ustalił następujący stan prawny:

1. Art. 23a ust. 1 ustawy o ochronie (...) stanowi, iż przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działanie

przedsiębiorcy. Nie jest zbiorowym interesem konsumentów suma indywidualnych interesów konsumentów.

2. Zgodnie z ust. 2 tego przepisu za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów uważa się w szczególności stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego, naruszanie obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji, nieuczciwą lub wprowadzającą w błąd reklamę i inne czyny nieuczciwej konkurencji godzące w zbiorowe interesy konsumentów.

3. Zapis o treści: „Płatność za kurs: Po dokonaniu wpłaty pieniądze nie ulegają zwrotowi” został wpisany do Rejestru z dniem 14 sierpnia 2003 r.

IV. Oceniając przedstawiony stan faktyczny i prawny organ antymonopolowy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 23a ust. 1 ustawy o ochronie (...) przesłankami zaistnienia zakazanej praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów jest:

- 1 działanie przedsiębiorcy
- 2 naruszające zbiorowy interes konsumentów
- 3 noszące znamiona bezprawności.

Ad. 1 Jak zostało wykazane powyżej, Tadeusz Dziekan jest przedsiębiorcą wpisanym do ewidencji działalności gospodarczej prowadzonej przez Prezydenta Miasta Kielce pod numerem 18488/01/U. Andrzej Mroczek jest przedsiębiorcą wpisanym do ewidencji działalności gospodarczej prowadzonej przez Prezydenta Miasta Kielce pod numerem 18487/01/U. Przedsiębiorcy wspólnie prowadzą Kolegium Szkół Prywatnych w Kielcach przy ul. Karczówkowskiej 27, w ramach którego świadczą usługi nauczania języków obcych.

Ad. 2 Przepisy ustawy o ochronie (...) nie definiują pojęcia zbiorowego interesu konsumentów. Z całą pewnością mamy do czynienia z takim interesem gdy działania przedsiębiorcy dotyczą zbiorowości i mogą dotknąć każdego potencjalnego klienta tego przedsiębiorcy, czyli gdy są powszechne.

W niniejszej sprawie mamy do czynienia z naruszeniem praw nieograniczonej liczby konsumentów, którzy zawarli umowę o uczestnictwo w kursie językowym z Kolegium Szkół Prywatnych reprezentowanym przez dyrektora BA (Hons) Garetha Mc Kinney (taki podmiot występuje w umowie, a nie Tadeusz Dziekan i Andrzej Mroczek; dla dalszej przejrzystości w decyzji do określenia strony postępowania będzie używana nazwa „Kolegium”).

Ponadto każdy potencjalny konsument chcący skorzystać z usług świadczonych przez Kolegium jest narażony na zawarcie umowy z wykorzystaniem formularza zawierającego kwestionowane postanowienie. Kolegium nie stosuje bowiem żadnych innych druków.

Ad. 3 Bezprawność to sprzeczność zachowania z przepisami prawa zawartymi w różnych jego gałęziach oraz z zasadami współżycia społecznego. Chodzi więc o sprzeczność z szeroko rozumianym porządkiem prawnym jako całością. Istotnym jest również fakt, iż bezprawność jest czynnikiem o charakterze obiektywnym, niezależnym od wystąpienia szkody czy od zamiaru podmiotu dopuszczającego się działań bezprawnych.

Kwestionowany zapis jest zdaniem Prezesa Urzędu niedozwoloną klauzulą wpisaną do Rejestru, o której mowa w art. 23a ust. 2 ustawy o ochronie (...). Sam fakt stosowania takiego zapisu we wzorcach umownych w obrocie z udziałem konsumentów nosi znamiona bezprawności, ponieważ narusza zakaz wyrażony w art. 23a ustawy o ochronie (...).

Nie budzi wątpliwości, iż Kolegium stosuje w celu zawarcia umowy z konsumentami wzorzec umowy. Zgodnie z brzmieniem art. 384 k.c. wzorzec umowy to w szczególności ogólne warunki umów, wzory umów, regulaminy. Jak zostało wskazane powyżej, w celu nawiązania stosunku zobowiązaniowego z konsumentami Kolegium stosuje druk o nazwie Umowa nr.... z symbolami: KN A, Junior, P, Ś-Z, C I, AD, czyli typowy wzór umowy. Wszystkie postanowienia opracowane zostały w nim z góry przez Kolegium, a formularz zawiera jedynie puste miejsce na oznaczenie drugiej strony umowy, czyli konsumenta.

Abstrakcyjna kontrola wzorców umownych przewidziana jest przepisami Kodeksu postępowania cywilnego i dokonywana jest przez Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd ochrony konkurencji i konsumentów. Jeżeli sąd uzna w wyroku konkretne postanowienie za niedozwolone, zakazuje jego stosowania nie tylko przez przedsiębiorcę, którego orzeczenie dotyczy, ale na podstawie art. 479⁴³ k.p.c. także przez innych przedsiębiorców. Jest to tak zwana rozszerzona prawomocność materialnoprawna w znaczeniu podmiotowym. Z chwilą wpisania danego postanowienia do rejestru wyrok uznający to postanowienie za niedozwolone wywołuje skutek erga omnes i nabiera charakteru takiego jak przepis prawa.

Z uwagi na powyższe, nie mogą zostać uwzględnione wyjaśnienia Kolegium co do przyczyn umieszczenia niedozwolonego zapisu w umowie. Nie można bowiem uzasadnić w żaden przekonujący sposób łamania prawa. Bez względu na to czym kieruje się przedsiębiorca umieszczając niedozwolone postanowienia w umowie, jego działanie nosi znamiona bezprawności i musi zostać wyeliminowane. Na szczególną krytykę zasługuje usprawiedliwianie łamania praw konsumentów koniecznością wywiązania się Kolegium z obowiązków wobec pracowników. Nie znajduje bowiem podstaw prawnych twierdzenie Kolegium, iż rezygnacja z kursu na kilka dni przed zakończeniem cyklu kształcenia przez konsumentów mogłaby doprowadzić do zamknięcia Szkoły. Przepis art. 746 k.c., który reguluje kwestię wypowiedzenia umowy zlecenia przez dającego zlecenie, zabezpiecza w sposób wyczerpujący i rzetelny interesy przyjmującego zlecenie. Jeżeli dający zlecenie wypowiada je bez ważnego powodu, jest obowiązany zwrócić wydatki poczynione w celu należytego wykonania zlecenia, zapłacić wynagrodzenie odpowiadające dotychczasowym czynnościom przyjmującego zlecenie oraz naprawić szkodę. Jeżeli natomiast wypowiedzenie następuje z ważnego powodu, przyjmujący nie ma prawa do odszkodowania, bez względu na to, po której stronie umowy leżała przyczyna wypowiedzenia. Innymi słowy, brak kwestionowanego zapisu w umowie nie doprowadziłby do narażenia Kolegium na nieuzasadnione straty.

Kwestionowany przez Urząd zapis stanowi, że: „W przypadku ewentualnej rezygnacji uczestnika w czasie trwania kursu wpłacona kwota nie podlega zwrotowi”, natomiast klauzula wpisana do Rejestru brzmi: „Płatność za kurs: po dokonaniu wpłaty pieniądze nie ulegają zwrotowi”. Powyższe postanowienie zostało uznane za niedozwoloną klauzulę umowną mocą wyroku Sądu Okręgowego - Sądu ochrony konkurencji i konsumentów z dnia 24 czerwca 2003 r. (sygn. akt XVII Amc 34/01) i wpisane do Rejestru z dniem 14 sierpnia 2003 r. Oba postanowienia różnią się literalnie, są jednak tożsame w treści.

Należy podkreślić, iż kodeks cywilny w sposób ogólny – abstrakcyjny wskazuje w art. 385¹ i 385³ k.c. model zachowań, które są niedozwolone w przypadku zawierania umów z konsumentami z wykorzystaniem wzorca. Gdy dana klauzula zostanie wpisana do rejestru, staje się niedozwolonym każde postanowienie umowne dotyczące zachowania opisanego w tej klauzuli, bez względu na sposób sformułowania samego zapisu. Klauzule wpisane do rejestru spełniają taką samą rolę jak przepisy prawa, a co za tym idzie, stosuje się do nich reguły interpretacji prawa (t. j. wykładnię językową, funkcjonalną, systemową). I tak: oba zapisy wprowadzają ogólną regułę niezwracania konsumentowi wpłaconych pieniędzy (pojęcie „pieniędzy” i „wpłaconej kwoty” są bowiem znaczeniowo tożsame, chodzi o spełnione przez konsumenta świadczenie pieniężne), bez względu na przyczynę i termin

rezygnacji. Oba zapisy również nie różnicują sytuacji konsumenta z punktu widzenia wielkości spełnionego świadczenia.

Nie może przekonywać wyjaśnienie Kolegium, że konsument może dokonać opłaty w ratach, przez co może zminimalizować ewentualne straty wynikające z bezprawnego zapisu dającego Kolegium podstawę do niezwracania wpłaconej kwoty. Forma płatności w ratach jest bowiem prawem, z którego konsument może, ale nie musi skorzystać, zwłaszcza że dokonywanie wpłat w systemie ratalnym prowadzi do zwiększenia ceny kursu (w większości kursów o 100 zł) (dowód: § 4 Umowy nr... KN A, Junior, P, Ś-Z, C I, AD; karty 10-14).

Jak zostało powyżej wykazane, zapis o treści „W przypadku ewentualnej rezygnacji uczestnika w czasie trwania kursu wpłacona kwota nie podlega zwrotowi”, pomimo różnic literalnych, jest postanowieniem wzorca umownego wpisanym do Rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone. Z uwagi na to, iż działania Kolegium noszą znamiona bezprawności i godzą w zbiorowe interesy konsumentów, należy je uznać za wypełniające znamiona praktyki opisanej w art. 23a ust. 1 i 2 ustawy o ochronie (...).

Prezes Urzędu uznał, iż forma usunięcia skutków trwających naruszeń ustawy o ochronie (...) wskazana w sentencji decyzji będzie najbardziej skuteczna. Wykreślenie kwestionowanego zapisu z wzorca umowy zapobiegnie stosowaniu niedozwolonej klauzuli wobec nowych konsumentów, natomiast aneksowanie obowiązujących umów gwarantuje brak podstawy do naruszania ekonomicznych interesów konsumentów, którzy już zawarli umowę z Kolegium.

Wobec spełnienia przesłanek koniecznych do stwierdzenia praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów określonych w art. 23a ust. 1 i 2 ustawy o ochronie (...) organ antymonopolowy orzekł jak w sentencji.

Stosownie do treści art. 78 ust. 1 ustawy o ochronie (...) w związku z art. 479²⁸ § 2 k.p.c. – od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie dwutygodniowym od dnia jej doręczenia, za pośrednictwem Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów Delegatury w Łodzi.

Z upoważnienia Prezesa Urzędu
Ochrony Konkurencji i
Konsumentów Dyrektor Delegatury
w Łodzi

Iwona BIELSKA

Otrzymuje:

Tadeusz Dziekan, ul. Wiśniowa 21/7
25-552 Kielce
Andrzej Mroczek, ul. Tatrzńska 70
25-564 Kielce

